

LOPPURAPORTTI

Metsien kasvun ja käytön lisääminen ja ekologinen kestävyys

1. Projektin tausta

Suomalaisten talousmetsien hyödyntämistä puuntuotantoon, monimuotoisuuden turvaamiseen ja muihin ekosysteemipalveluihin voidaan vahvistaa vielä nykyisestään. Käytännön keinoja on kuvattu laajasti Metsänhoidon suositusten julkaisuissa, mutta osa menettelyistä tunnetaan edelleen heikosti sekä metsäammattilaisten että metsänomistajien keskuudessa.

Projekti edistää metsien käyttöä metsästrategian mukaisesti tuomalla esille Metsänhoidon suositusten eri osa-alueiden mahdollistamat metsänkasvun ja käytön lisäismahdollisuudet, jotka samanaikaisesti ylläpitävät ekologista kestävyttä.

Projekti on Metsänhoidon suositukset -hankkeeseen kuuluva vuoden 2016 osaprojekti. Vuonna 2016 Metsänhoidon suositukset -hankkeessa keskitytään viestintään, vaikuttavuusarviointiin sekä prosessin kehittämiseen. Tämän osaprojektin tarkoitus on tukea Metsänhoidon suositusten yhä laajempaa vaikuttavuutta.

2. Projektin kuvaus

Projektissa hyödynnettiin muita, samanaikaisia metsän kasvuun ja luonnonhoitoon liittyvien projektien tuloksia. Näitä olivat

- LUKEn Metsä 150-hanke
- Monimetsä-hanke
- LUKEn ja SYKEN raportti ”Biotalouskenaarioiden mukaisten hakkuiden vaikutukset metsien monimuotoisuudelle tärkeisiin rakennepiirteisiin”
- Valtakunnan metsien inventoinnin tulokset
- Suomen metsäkeskuksen tekemän lainvalvonnan tulokset (esimerkiksi: korjuujälki, luontolaatu, kamera-tarkastukset)

Olemassa olevan kirjallisen materiaalin lisäksi osaprojektissa haastateltiin 11 metsäalan asiantuntijaa metsänhoidon suositusten käytöstä ja tärkeimmistä keinoista puun tuotannon lisäämiseksi ja ekologisen kestävyden varmistamiseksi. Haastattelut toteutettiin viikoilla 50–51. Tavoitteena oli kerätä tietoa henkilöiltä, jotka ovat työskentelevät metsänhoidon suositusten ja metsänhoidon parissa. Vastajina oli suurien metsäyhtiöiden edustajia, Metsänhoitoyhdistysten asiantuntijoita sekä pienempien metsäalan palveluntarjoajia. Haastattelut hoidettiin puhelinhaastatteluna, jotka kestivät noin puoli tuntia kerrallaan. Ennen haastattelua haastateltaville lähetettiin taulukko metsänkasvatuksen keskeisistä vaiheista ja niihin liittyvistä toimenpiteistä, minkä toivottiin auttavan haastatteluun orientoitumisessa.

Projektissa analysoitiin pohjamateriaali, haastattelut sekä koottiin keskeiset metsänhoidon suositusten keinot puuntuotannon lisäämiseksi ja ekologisen kestävyden turvaamiseksi esitteen muotoon.

3. Projektin tavoitteet ja tulokset

Projektin tavoitteena on nostaa esille konkreettisten, metsänhoidon suosituksiin nojautuvien keinojen avulla metsien kasvua ja kestäväää käyttöä edistäviä metsätalouden ratkaisuja, jotka nousivat haastatteluissakin esille. Keskeisenä ovat erityisesti menettelyt, joilla voidaan tehostaa metsien puuntuotosta ekologisen kestävyuden vaarantumatta. Projektin tuloksena ovat Parhaat käytännöt-esite sekä analyysi haastattelun tuloksista.

3.1 PARHAAT KÄYTÄNNÖT – ESITE

Projektin yhtenä tuotoksena on ”Parhaat käytännöt”-esite, joka sisältää koonnin nykyisissä suosituksissa esitetyistä keskeisistä, konkreettisista keinoista metsien kasvun vahvistamiseksi sekä ekologisen kestävyuden varmistamiseksi. Nostetut keinot ovat niitä, jotka nousivat tärkeiksi myös haastattelujen pohjalta. Esite myös pyrkii omalta osaltaan vastaamaan haastatteluissa nousseeseen tarpeeseen paremmasta tiedostuksesta ja metsänomistajien aktivoinnista. Osa metsänomistajista on tietämätön suosituksista eikä välttämättä osaa mieltää metsänsä taloudellista arvoa.

Esitteen tavoitteena on olla yleistajuinen, lisätä metsänomistukseen liittyvää talousajattelua, korostaa metsänomistajan vaihtoehtoja metsänomistuksen tavoitteissa ja sitoa puiden kasvua tukevat toimenpiteet vahvasti luonnonhoitoon.

Esitteen kohderyhmänä ovat metsäalan asiantuntijat ja metsänomistajat. Tarkoitus on, että sähköisellä esitteellä voi kätevästi viestiä puuntuotannon ja luonnonhoidon parhaista käytännöistä ja sitä voi jakaa helposti.

3.2 HAASTATTELUN TULOKSET

Haastattelukysymykset ja vastaukset ovat liitteessä 1. Projektissa analysoitiin vastauksia metsien kasvuun liittyvistä tärkeimmistä metsänhoidon menetelmistä ja niiden toteutumiseen liittyviä pullonkauloja ja ratkaisuja niiden avaamiseen. Haastattelussa kysyttiin myös vastaajien näkemyksiä luonnonhoidolle koituvista riskeistä, mikäli puuntuotantoa tehostetaan.

Silloin, kun metsiä hoidetaan ammattilaisten toimesta, suosituksia pääsääntöisesti noudatetaan. Metsänomistajien osalta tietoisuus metsänhoidon suosituksista on huomattavasti vähäisempää. Monissa vastauksissa kävi ilmi, että etenkin suurempien metsätilojen omistajat ovat hyvin tietoisia suosituksista ja pitävät huolta metsistään, mutta pienemmillä metsätiloilla tietämys on vähäisempää ja tarvetta parempaan tiedottamiseen ja heidän aktivoimiseensa on.

PUUNTUOTANTO

Haastattelujen vastauksissa korostuivat puuntuotannon tehostamisen osalta nopea metsänuudistaminen ja harvennukset, joissa on jo aiemmin tiedetty olleen tekemättä jääneitä ja myöhästyneitä metsänhoitotoimia. Lisäksi vastaajien mielestä tarvittaisiin tietoista suunnitelmallisuutta metsänhoitoon ja huolehtimista hoitotoimenpiteiden ketjun jatkuvuudesta ja optimaalisesta ajoittumisesta: esimerkiksi hyvä maanmuokkaus menee helposti hukkaan, mikäli taimikonhoito jää myöhemmin hoitamatta. Myös **yläharvennuksen** hyötyjä korostettiin monissa vastauksissa; yläharvennus ei vaadi investointia metsän uudistamiseen ja tulee edullisemmaksi.

Jalostetun siemenmateriaalin käyttö nousi selkeästi muutamissa vastauksissa esille. Jalostetun siemenen tuomia mahdollisuuksia voisi vastaajien mielestä hyödyntää nykyistä huomattavasti enemmän.

Useimmat haastateltavat pitivät **lannoitusta** erittäin tärkeänä ja tarpeellisena investointina.

Muutamissa vastauksissa korostui **eri-ikäismetsän kasvatuksen mahdollisuudet** puuntuotannossa, vaikka osa vastaajista piti sitä marginaalisena tai korosti tasaikäiskasvatuksen tärkeyttä. Ne, jotka pitivät eri-ikäismetsän kasvatusta taloudellisesti hyvänä vaihtoehtona, liittivät sen maa-alueen laatuun tai maisema-arvoihin.

Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että puun tuotannon lisääminen on mahdollista, mikäli metsää hoidetaan nykyistä tehokkaammin.

LUONNONHOITO

Haastattelukysymyksissä kysyttiin luonnonhoidon huomioimisesta metsänhoitotoimenpiteissä, eikä suoranaisesti ekologisesta kestävydestä, koska ekologisten kestävyysmäärittelyjen olisi liian hankalaa. Luonnonhoidolliset toimenpiteet sen sijaan ovat toimijoilla hyvin tiedossa, joten sen vuoksi haastattelukysymyksissä käytettiin termiä luonnonhoito ekologisten kestävyysmäärittelyjen sijaan.

Pääsääntöisesti luonnonhoidolle ei periaatteessa nähty riskejä, vaikka puuntuotantoa tehostettaisiin. Luonnonhoidon nähtiin ennen kaikkea olevan kiinni viitseliäisyydestä ja halusta huolehtia siitä, ei niinkään hakkuiden volyymin tai puuntuotannon tehokkuudesta.

Melkein puolet vastaajista kuitenkin mainitsivat, että luonnonhoitoon liittyvät toimenpiteet vaativat selvästi enemmän huomiota kuin ne nykyisin saavat. Metsänomistajille pitäisi tuoda tietoa myös luonnonhoidosta. Riistatiheikköjä ei jätetä tarpeeksi ja metsän uudistamisessa erityisesti metsäkanalintujen pesintä saattaa vaarantua. Vesisuojelua pidettiin vastauksissa tärkeänä ja siksi erityisesti siihen pitäisi kiinnittää huomiota metsänhoidon toimenpiteissä.

PULLONKAULAT

Pullonkaulojen aiheuttajina nähtiin erityisesti metsänomistajarakenteen erityispiirteet: metsätilat ovat yleensä perittyjä eikä uusilla omistajilla välttämättä ole kiinnostusta tai ymmärrystä hoitaa metsiään suunnitelmallisesti. Suhde omaan metsään on etääntynyt. Metsätilaa ei mielletä investointina tai omaisuutena, josta pitäisi huolehtia. Harvennukset saatetaan esimerkiksi nähdä kustannuksena ja siksi metsänomistajat eivät halua panostaa niihin. Hakkuut perustuvat pääsääntöisesti metsänomistajien henkilökohtaiseen rahantarpeeseen eikä esimerkiksi optimaaliseen hakkuuajankohtaan. Osa metsänomistajista tosin on aktiivisia, etsii tietoa ja huolehtii palstastaan. Näin erityisesti silloin, kun metsäpalstan koko on suuri tai niitä on useampia.

Suunnittelemattomuus näkyi haastateltavien mukaan esimerkiksi niin, että toimenpiteitä tehdään myöhässä ja ne aiheuttavat siten hitautta ja lisäkustannuksia hakkuissa.

Osa metsänomistajista on tietoinen metsänhoitosuosituksista mutta pääsääntöisesti metsänomistajat on unohdettu suosituksista tiedotettaessa. Muutamissa vastauksissa korostui myös metsätiestön huono kunto ja kattavuus, sillä talvien lyhentyessä hakkuuaika lyhenee entisestään.

Muutamasta vastaajasta nostivat ongelmaksi rajallisen metsävaratiedon. Sen huonoa saatavuutta pidettiin pullonkaulana esimerkiksi uusien yritysten alalla pääsyssä ja palvelujen markkinoinnissa.

Lisäksi yksi haastateltava mainitsi ongelmaksi puun markkinatilanteen, sillä se vaikeuttaa puuntuotannon tehostamista. Koska kysyntä ei toistaiseksi ole kasvanut ja joidenkin puulaatujen kohdalla - erityisesti kuitupuun - kysyntä on vähäistä, ei tuotannon kasvattaminenkaan ole perustelua.

RATKAISUT

Haastattelujen perusteella metsänomistajille haluttaisiin selvästi lisää neuvontaa, tiedotusta ja aktivointia. Tämä nostettiin kaikkein tärkeimmäksi ratkaisuksi kaikilla vastaajilla. Lisääntyneen tiedon myötä uudistus ja harvennustyöt tulisi tehtyä oikea-aikaisesti ja entistä useammilla metsätiloilla. Metsänhoidon piiriin tulisi näin entistä enemmän metsää.

Metsävaratiedon avaaminen mahdollistaisi uusien yrittäjien tulon metsätalouden alalle, kilpailun lisääntymisen sekä palveluntarjonnan paranemisen.

Muutama vastaaja kannatti metsänhoitoon liittyviä tukia ja verotukseen liittyviä ratkaisuja. Näillä voitaisiin aktivoida metsänomistajia metsänhoitoon, tosin vastustustakin tuille löytyi.

4. Liitteet

1. Haastattelujen kysymyslomake ja vastaukset
2. Parhaat käytännöt-esite